

Na osnovu člana 177 tačka 4 i člana 185 tačka 2 a u vezi sa članom 83 Zakona o osiguranju ("Službeni list RCG", br. 78/06 i 19/07), na 64. sjednici od 24. 05. 2011. godine, Agencija za nadzor osiguranja donosi

**PRAVILNIK
O BLIŽIM KRITERIJUMIMA I NAČINU
OBRAČUNAVANJA TEHNIČKIH REZERVI ZA REZERVISANE ŠTETE**

OPŠTE ODREDBE

Član 1

Ovim pravilnikom propisuju se bliži kriterijumi i način obračunavanja bruto rezervisanih šteta i neto rezervisanih šteta na kraju obračunskog perioda.

Član 2

Pojmovi koji se koriste u ovom pravilniku imaju sljedeća značenja:

Bruto rezervisane štete su rezervisane štete uvećane za očekivane troškove vezane za rješavanje i isplatu šteta.

Neto rezervisane štete su bruto rezervisane štete umanjene za udio reosiguravača.

Troškovi vezani za rješavanje i isplatu šteta obuhvataju direktne i indirektne troškove vezane za rješavanje i isplatu šteta.

Direktni troškovi vezani za rješavanje i isplatu šteta su troškovi koji se mogu direktno locirati na pojedinu štetu (npr. kamate, sudski troškovi i takse u sporovima idr.).

Indirektni troškovi vezani za rješavanje i isplatu šteta su troškovi koji nijesu locirani na pojedinu štetu a nastali su u procesu rješavanja i isplate šteta (npr. plate, administrativni troškovi itd.).

Nastale prijavljene a neriješene štete su štete koje su prijavljene osiguravajućem društvu i nijesu riješene do kraja obračunskog perioda.

Nastale neprijavljene štete su štete koje su nastale i nijesu prijavljene osiguravajućem društvu do kraja obračunskog perioda.

Riješene štete obuhvataju plaćene, likvidirane i odbijene štete do kraja obračunskog perioda.

Plaćene štete su riješene štete u obračunskom periodu koje su isplaćene po osnovu obaveza nastalih iz ugovora o osiguranju.

Likvidirane štete su riješene štete koje nijesu plaćene u obračunskom periodu a za koje je uspostavljena i priznata obaveza od strane društva i iznos obeštećenja ili naknade je prihvaćen od strane tražioca.

Odbijene štete su riješene štete u obračunskom periodu za koje nije priznata obaveza od strane društva.

Reaktivirana šteta je ponovo prijavljena već ranije riješena šteta.

Član 3

Rezervisane štete obračunavaju se u visini procijenjenih obaveza koje je društvo za osiguranje dužno isplatiti po osnovu onih ugovora o osiguranju kod kojih je osigurani slučaj nastupio prije kraja obračunskog perioda, uključujući sve troškove vezane za rješavanje i isplatu šteta.

Društvo rezervisane štete obračunava na osnovu obaveza iz ugovora o osiguranju i ugovora o reosiguranju, normativa za pružanje usluga u postupku utvrđivanja štete, vrijednosti materijala i usluga, nalaza i mišljenja vještaka, procjenitelja, aktuara i drugih stručnjaka, kao i na osnovu podataka o troškovima vezanim za rješavanje i isplatu šteta.

Rezervisane štete moraju, pored procijenjenih obaveza za nastale prijavljene a neriješene štete, obuhvatiti i procijenjene obaveze za nastale a neprijavljene štete.

Društvo za osiguranje utvrđuje rezervisane štete po rizicima unutar vrsta osiguranja, a ako ne može onda po vrstama osiguranja.

Član 4

Za ugovore o osiguranju u kojima su obaveze iskazane u stranoj valuti, rezervisane štete obračunavaju se ukoliko je to moguće u stranoj valuti (kod pojedinačne procjene za svaku štetu obračun u stranoj valuti je obavezan) i preračunavaju u € po kursu na kraju obračunskog perioda na način saglasan odredbama ugovora o osiguranju.

Član 5

Rezervisane štete obuhvataju:

1. rezerve za nastale, prijavljene a neriješene štete do kraja obračunskog perioda za koji se utvrđuje rezerva šteta (RBNS);
2. rezerve za nastale neprijavljene štete do kraja obračunskog perioda za koji se utvrđuje rezerva šteta (IBNR).

Rezerve za štete koje su nastale i nijesu prijavljene, iz stava 1 tačka 2 ovog člana, mogu obuhvatati, ako je to potrebno (zavisno od načina utvrđivanja rezervi za prijavljene štete i tehnologije obrade šteta) i:

1. rezerve za nastale a nedovoljno riješene, odnosno rezervisane štete (budući razvoj po prijavljenim štetama – IBNER),
2. rezerve za štete koje bi mogle biti reaktivirane u budućnosti i
3. rezerve za štete u prenosu (prijavljene ali nijesu u rezervi za prijavljene štete ili nezavedene štete – RBNR).

Društvo za osiguranje nije obavezno da posebno iskazuje svaku od rezervi koje ulaze u sastav rezervi za štete koje su nastale i nijesu prijavljene.

Član 6

Rezervisane štete obračunavaju se posljednjeg dana obračunskog perioda (u daljem tekstu datumi procjene), i to:

- 31. decembra tekuće godine (godišnji obračun),
- 31. marta, 30. juna i 30. septembra tekuće godine (obračuni u toku godine),
- na dan stupanja na snagu prenosa portfelja osiguranja.

REZERVISANE NASTALE, PRIJAVLJENE A NERIJEŠENE ŠTETE

Član 7

1. Rezerve za nastale, prijavljene a neriješene štete se obračunavaju za sve štete koje su prijavljene osiguravajućem društvu, a koje nijesu riješene do kraja obračunskog perioda.
2. Rezervisane nastale prijavljene a neriješene štete na dan procjene obračunavaju se pojedinačnom procjenom za svaku štetu.
3. Pojedinačna procjena za svaku štetu utvrđuje se prema procjeni vrijednosti očekivanih iznosa na osnovu prikupljenih dokumenata s ocjenom pravilnosti zahtjeva za odštetom i odredbama vjerovatne visine odštetnog zahtjeva.
4. Izuzetno od stava 2 ovog člana, za nastale prijavljene a neriješene štete u redovnom postupku (koje nijesu u sporu) za koje je utvrđen pravni osnov, ali nijesu pribavljeni potrebni dokumenti na osnovu kojih bi se s većom preciznošću mogli obračunati rezervisani iznosi, rezerviše se, po svakoj šteti, iznos najmanje u visini prosječnog iznosa šteta nastalih u prethodnom obračunskom periodu a riješenih u tekućoj godini za vrstu osiguranja kojoj ta šteta pripada.
5. Iznos svih rezervisanih šteta ponovo se procjenjuje na kraju svakog obračunskog perioda.
6. Rezervisane nastale prijavljene a neriješene štete u osiguranju od odgovornosti koje se isplaćuju u obliku rente, obračunavaju se u kapitalizovanim iznosima (sadašnja vrijednost budućih rentnih isplata).

Rezerve iz stava 6 ovog člana se utvrđuju za svaku rentnu štetu posebno i pri tome se koriste demografske tablice koje je objavio nadležni državni organ i diskontuju se stopom koja nije veća od 5% godišnje, uzimajući u obzir i očekivano povećanje iznosa rente.

Rezerve iz stava 6 ovog člana društvo za osiguranje je dužno posebno iskazati u okviru rezervi za nastale, prijavljene a neriješene štete.

REZERVISANE NASTALE, A NEPRIJAVLJENE ŠTETE

Član 8

Rezervisane nastale a neprijavljene štete utvrđuju se na osnovu statističkih podataka za takve štete, podataka o prijavljenim štetama i tehnologije obrade šteta, kao i ostalih raspoloživih podataka i informacija.

Član 9

Zavisno od karakteristika pojedine grupe ili vrste osiguranja, portfelja društva, kao i od oblika i kvaliteta raspoloživih podataka, rezervisane nastale a neprijavljene štete obračunavaju se sljedećim aktuarskim metodama ili njihovim kombinacijom:

- metoda lančanih ljestvica;
- metoda očekivane kvote šteta – ova metoda se može koristiti kada, zbog nedovoljnosti podataka, nije moguće korišćenje preciznijih metoda;
- Bornhuetter-Fergusonova metoda;
- ostale aktuarske metode (ukoliko po mišljenju ovlašćenog aktuara prethodno navedene metode ne daju realnu procjenu rezervisanih šteta ili ih je nemoguće primijeniti u određenoj vrsti osiguranja).

Član 10

Ukoliko podaci za utvrđivanje rezerve za nastale a neprijavljene štete ne sadrže i podatke o rentnim štetama, rezervu za nastale a neprijavljene rentne štete je potrebno posebno utvrditi koristeći metode iz člana 9 ovog pravilnika.

Član 11

Ako zbog karakteristika korišćenih podataka, informacija i metoda, obračunate rezervisane nastale a neprijavljene štete ne sadrže sve djelove navedene u članu 5 ovog pravilnika, potrebne rezerve za nastale a nedovoljno riješene odnosno rezervisane štete, za reaktivirane štete i za štete u prenosu utvrđuju se zasebno.

TROŠKOVI VEZANI ZA ISPLATU ŠTETA U BRUTO REZERVISANIM ŠTETAMA

Član 12

Troškovi vezani za rješavanje i isplatu šteta sastavni su dio bruto rezervisanih šteta, a odnose se na direktne troškove vezane za rješavanje i isplatu šteta i indirektne troškove vezane za rješavanje i isplatu šteta.

Za obračun bruto rezervisanih šteta po vrstama osiguranja, ukupni iznosi rezervisanih nastalih prijavljenih a neriješenih šteta i nastalih neprijavljenih šteta koriguju se koeficijentom rezervacije troškova vezanih za rješavanje i isplatu šteta r_t .

Koeficijent iz stava 2 ovog člana društvo utvrđuje na kraju obračunskog perioda po vrstama osiguranja, na osnovu sljedećeg obrasca:

$$r_t = 1 + \frac{T_t}{S_{Ut}}, \text{ pri čemu je}$$

- r_t = koeficijent rezervacije troškova vezanih za rješavanje i isplatu šteta,
- T_t = troškovi vezani za rješavanje i isplatu šteta na kraju obračunskog perioda,
- S_{Ut} = ukupan iznos riješenih šteta sa troškovima vezanim za rješavanje i isplatu šteta na kraju obračunskog perioda (uključujući i rentne štete).

Bruto rezervisane štete na datum procjene obračunavaju se kao proizvod koeficijenta r_t i iznosa rezervisanih šteta na taj datum.

NETO REZERVISANE ŠTETE

Član 13

Društvo za osiguranje obračunava udio reosiguravača u bruto rezervisanim štetama određene vrste osiguranja u skladu sa odredbama ugovora o reosiguranju i zavisno od primijenjene metode obračuna rezervisanih šteta.

Neto rezervisane štete (rezervisane štete u samopridržaju) društva koje obavlja poslove osiguranja obračunavaju se tako što se zbir rezervisanih šteta sopstvenog portfelja osiguranja i rezervisanih šteta primljenih saosiguranja umanjuje za zbir rezervisanih šteta prenijetih u saosiguranje i reosiguranje.

Član 14

Neto rezervisane štete (rezervisane štete u samopridržaju) društva koje obavlja poslove reosiguranja izračunavaju se kao razlika rezervisanih šteta po aktivnom poslu reosiguranja (po osnovu rizika preuzetih od osiguravača ili drugih reosiguravača) i rezervisanih šteta po pasivnom poslu reosiguranja (po osnovu rizika predatih drugim reosiguravačima).

Član 15

Do objavljivanja demografskih tablica Zavoda za statistiku Crne Gore, društvo će za obračun rezervisanih šteta iz člana 7. ovog Pravilnika koristiti podatke o smrtnosti i doživljenju za muškarce i žene iskazane u demografskim tablicama SFRJ za period 1980-1982. godine objavljene od strane Saveznog zavoda za statistiku.

Član 16

Društvo za osiguranje dužno je da o rezervama iz ovog pravilnika izvještava Agenciju za nadzor osiguranja u skladu sa tabelama 1 do 5, koje su priložene uz ovaj pravilnik i čine njegov sastavni dio, a na način i u rokovima propisanim Pravilnikom o sadržini izvještaja, obavještenja i drugih podataka koje društvo za osiguranje dostavlja Agenciji za nadzor osiguranja i o načinu i rokovima njihovog dostavljanja.

Član 17

Stupanjem na snagu ovog pravilnika, prestaje da važi Pravilnik o bližim kriterijumima i načinu obračunavanja tehničkih rezervi za rezervisane štete („Sl.list CG“, br. 70/08 od 19.11.2008.).

Član 18

Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Broj:

Podgorica, _____ 2011. godine

PREDSJEDNIK SAVJETA AGENCIJE

Branko Vujović

OBRAZLOŽENJE

Društva za osiguranje u Crnoj Gori obračun rezervisanih šteta, kao jedne od najznačajnijih komponenata tehničkih rezervi, vrše u skladu sa Pravilnikom o bližim kriterijumima i načinu obračunavanja tehničkih rezervi za rezervisane štete broj SS-56/08 od 14. novembra 2008. godine. Primjenom predmetnog Pravilnika u praksi uočen je određeni broj nedostataka, pogotovo u dijelu načina obračunavanja nastalih neprijavljenih šteta (IBNR) gdje je propisana samo jedna metoda (Chain Ladder metoda) koju novoosnovana društva za osiguranje nijesu mogla primijeniti pošto nijesu posjedovala potrebne istorijske podatke.

Predložene izmjene predmetnog Pravilnika su obuhvatile sljedeće:

- ✚ preciznije definisanje značenja pojmova koji se koriste u Pravilniku, kako bi se eliminisalo pogrešno tumačenje pojedinih pojmova potrebnih za obračun rezervisanih šteta;
- ✚ propisivanje detaljnije strukture rezervi za nastale neprijavljene štete IBNR, koje mogu obuhvatati i rezerve za nastale a nedovoljno riješene odnosno rezervisane štete, rezerve za štete koje bi mogle biti reaktivirane u budućnosti kao i za rezerve za štete u prenosu;
- ✚ propisivanje novih metoda za obračun rezervisanih nastalih neprijavljenih šteta (IBNR) koje društvo za osiguranje može koristiti, zavisno od karakteristika pojedine grupe ili vrste osiguranja, portfelja društva, kao i od oblika i kvaliteta raspoloživih podataka. Pored metode ulančanih ljestvica, društva će za obračun IBNR-a moći koristiti i:
  - metodu očekivane kvote šteta;
  - Bornhuetter-Fergusonovu metodu ili
  - ostale aktuarske metode (ukoliko po mišljenju ovlašćenog aktuara prethodno navedene metode ne daju realnu procjenu rezervisanih šteta ili ih je nemoguće primijeniti u određenoj vrsti osiguranja).
- ✚ usaglašavanje pratećih tabela za izvještavanje o rezervisanim štetama koje se nalaze u prilogu predmetnog Pravilnika sa predloženim izmjenama Pravilnika, uz napomenu da je Agencija Sistem za elektronsko izvještavanje već uskladila sa predloženim izmjenama predmetnog Pravilnika.

U cilju poštovanja principa transparentnosti, neophodno je dati predmetni Pravilnik na javnu raspravu sa rokom od 15 dana, kako bi osiguravajuća društva i druge zainteresovane strane imale priliku da dostave eventualne primjedbe i sugestije na isti.

Tabela 1. Redovne štete (sa rentnim štetama)

Vrsta osiguranja	REDOVNE ŠTETE					
	Rezervisane nastale prijavljene a neriješene štete (na 31.12.prethodne godine)			Od toga riješeno na dan obračuna tekuće godine		
	Godina nastanka štete	Broj	Iznos	Godina nastanka štete	Broj	Iznos
Ukupno:						

Tabela 2. Sudske štete (sa rentnim štetama)

Vrsta osiguranja	SUDSKE ŠTETE					
	Rezervisane nastale prijavljene a neriješene štete (na 31.12.prethodne godine)			Od toga riješeno na dan obračuna tekuće godine		
	Godina nastanka štete	Broj	Iznos	Godina nastanka štete	Broj	Iznos
Ukupno:						

